

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egylet” hivatalos közlönye.
Előfizetési árak:
egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Tanítóknak egész évre 6 korona

Felolvasó szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számítanak. Nyilttér sora
50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6—8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Ujév napján.

Székelyudvarhely, decz. 31.

Boldog újévet kívánunk! — hangzik fel a holnapi napon minden ajakon. Nemcsak szokásos, de a legtöbbször igaz szívből fakadó, őszinte kívánság. Mert ki ne kívánna önmagának és embertársainak is, hogy a jövő több örömet s kevesebb bajt hozzon mint a múlt! Aztán a reménység, ami e kívánságból kihangzik, ott él lelkünk mélyén, táplálva hitünket, amely nélkül nincs erőnk tovább folytatni azt a küzdelmet, amelynek változó sorozatából áll az egyéni élet ép ügy, mint a nemzeti.

Boldog újévet kívánunk mi is, nemcsak annak az olvasóközönségnek, amely e lap körül csoportosult, de az egész megyének, a magyar nép minden fiának is. És visszatekintve az elmúlt esztendő küzdelmeire, ha több is volt abban a csalódás, súlyos megpróbáltatás, mint jutalmazó siker és édes öröm, az ujesztendő küszöbén lehetetlen bizalom és remény nélkül tekintenünk a jövőbe. És mikor a bizalom és a remény ez érzéseinek kifejezést adunk, éppen nem ringatjuk megunkat abban a hitlen, hogy a jövő év könnyebb lesz.

E tudat és meggyőződés adta újra a tollat a mi kezünkbe, hogy a jövő esztendőben ujult erővel és törhetetlen reménnyel küzdjünk tovább ama nagy eszmék és törekvések érdekében, amelyek együttesen alkotják a magyar nemzeti politikát. Azt a politikát, amely a magyar

nemzetet erőssé s a kultura szempontjából pedig Kelet-felé vezető elemmé akarja tenni. Ápolni akarjuk a nemzet gondolkodásában nemcsak az önfenntartás konzervatív ösztönét, de azt az előretörő és hódító érzést is, amely első feltétele a továbbfejlődésnek, a nemzeti nagyságnak és hatalomnak. Azt akarjuk, hogy ne csak politikailag legyen ez az ország Magyarország, de egyuttal magyar világ is legyen itt abban a szélesebb körű és nemesebb értelemben, amint azt a magyar nép lelke magyarázza, mikor visszatekint néha abba a multba, amelyben az ő felfogása szerint boldogságnál és ragyogásnál nem volt egyéb s amelyben, mint maga az igazat tanító történelem muzsája is hirdeti: igazán nagy és hatalmas volt a magyar!

A közélet gondolkozását és a vezetők figyelmét igyekezni fogunk a lelkünkben élő szeretet egész melegével ráirányozni a székely népre. Munkánk és fáradozásunk legédesebb jutalma pedig az lesz, ha lapunk hasábjain megszólaltathatjuk azt a hangot, amely e szóltan nagy tömegnek igazán lelkéből beszél. Amely érthetővé teszi a néma vágyat, a hallgatag szenvedést és azt a titkos ösztönű szeretetet, amely azt is ehhez a földhöz csatolja, akinek e földből nem jutott több hely, mint egy sirgödör. A kis emberek apró ügyét-baját igyekezzünk szolgálni abban a felemelő tudatban, hogy a legnagyobb és legigazibb nemzeti politika ügyét szolgáljuk. Erősítve és védve a székely népet, követeit fogunk hordani ahhoz a széles alaphoz, amelyen a magyar nemzeti állam épü-

lete mint évezredekre szóló piramis fog felemelkedni.

Sürgetni fogjuk, hogy az állam építsen mentől több iskolát, hogy a börtönök üresek legyenek. Küzdeni fogunk azért, hogy a nép ősei földjén munkát találjon s ne legyen kénytelen koldus tarisznyát akasztva nyakába, idegen földre bujdosni, hogy ott a nemes székely vér sokszor ellenséges indulatu nemzetek söpredékébe vegyülten pusztuljon el s helyét idehaza elfoglalják azok, kiknek e föld nem hazájuk s a nemzet nem édes anyjuk. Igyekezni fogunk mindent elkövetni, hogy a magyar érzés és a magyar szó elhasson mindentüvé s ott ne csak hirdetője, de eszközlője is legyen a hazaszeregetnek s a nemzethez való ragaszkodásnak. A magyar nemzeti politika egyik eszközeinek tartjuk a nép erkölcsi ösztöneinek és érzéseinek kifejlesztését. Megnemesítést fajunknak a nagy Széchenyi szavainak értelmében. Ez ok miatt azt hisszük, hogy a politikában nemcsak helye van az erkölcsnek, de vezető-szerepe is. A nagy magyar ódaköltőnek az a tanítása, hogy az ország, melynek talpköve nem az erkölcs, rabigába görnyed, — nem divathól kiment, ócska szentencia, hanem nagy politikai igazság is. Éppen ezért küzdelmeink egyik törekvése lesz: hozzájárulni tőlünk telhetőleg a közélet erkölcsi újjászületéséhez is.

A vallástalanság és a hazátlanság kétségbeesést, bünt és nyomort árasztó, pusztító tanai azok, amelyek őseink hitvallása és nemzetünk erkölcsi ellen indítanak hadjáratot, lelket és

Az erkölcsi alap

— Ojjé! . . .

Igen jól méltóztatik mondani. Engem is kinoztat az erkölcsi alap testetlen fogalmaival. És nekem is eszembe jut most az őreganyám wiklere, a rézcsattos. Továbbá a krispin, a nagy fekete üvegcecsereenyék a főkötőjén, a krinolin, a plaid és a sok mindenféle avét, de legalább kézzelfogható életkellék. A mi éppen akkor volt divatos, a mikor elvont prédikációk, megérthetetlen exhortációk, axiómák, gnómák és légnemű elmélkedések segítségével iparkodtak belém azoritani az erkölcsi alapot. Még most is jól emlékszem mindre, t. i. a viklerre és a többire.

— Azonban most már okosabb a világ! . . .

Csak hogy ezt már nem méltóztatik jól mondani. Mert abból az ósdi „alapozásból” mi következett volna, ha a világ csakugyan okosabb volna? Az, hogy mivel az a testetlen erkölcsi alapozás, a mit bennünk elkövettek (kivéve az eseményes bibliát és a megjegyezhető meséket), nem volt okos; tehát okosabbat kellene kitalálni. És a t. Világ mit cselekszik? Ezernyi ezer könyvben, irásban, állásban, ülésben azt hirdeti, hogy egyáltalán bolondság az — erkölcsi alap.

Vagy nem ezt? Legyen tanum Ön, a ki ezeket olvassa.

Nem is markolok be mélyen a szívébe. Nem kérdezem van-e elzúllott csemetéje? Azt sem, hogy kedves neje tart-e udvarlót? Vagy t. férje — legyünk a férjek inánt keményebbek — tart-e szeretőt? Azt sem kérдем, hogy kedves leánya az erotikum és a homoszexualizmus rejtelmeiből letette-e már az érettségi vizsgálatot? Csak azt kérдем, hogy ama kevés caöndes órák egyikében, a melyeket nagy kivétel

gyanánt hagy nekünk az örökké zaklató élet, nem-gondolja ön is magában ezeket:

— Jó, jó! Látom, hogy a világ régi erkölcsi rendje megsántult. Értem az új eszméket, tetszenek is. De vigyen el engem mégis az ördög, ha tudom, hogy mi az a legfőbb czél és szabály, mi az az erkölcsi alap, a mi szerint egymás felfalása nélkül élni fogunk mi vagy a gyermekeink, ha a régít egészen felrugtuk!

Éppen ezt a nagy, sőt legnagyobb világkérdést tárgyalja most Londonban egy tudós nemzetközi kongresszus. Az egyházi és világi tudomány legfényesebb fegyvereit csatantják össze, hogy az erkölcsi nevelés dolgában az egyházi és szociális eszmék ellenséges záravarából valamely új, megfogható igazságot kiverkedjenek.

Mink keveset tudunk az ilyenekről. Ezzel is úgyi vagyunk, mint minden másval. Kint valahol óriási gyárak dolgoznak, mi pedig készen kapjuk a szöveget, a butort, a kalapot, az ékszeret, a gépeket; későn és drágán. Sőt többnyire az alját. De haladás már mégis, ha abban a londoni nemzetközi eszmegyárban már magyarok is résztvesznek nem kisebbek mint Gaál Jenő, Balogh Jenő, Fináczy Ernő, Erdődi Béla tanárok, Prohászka Ottokár püspök, Gieswein Sándor kanonok. Ki irásban, ki a tulajdon maga képeben.

Előtte pedig nagy csomó könyv, irás és jegyzet hever az asztalon jól kiczerurázva. Körülbelül Spencer Herberttől kezdve Lánzi Jenő dr. érdekes kis szociális etikai művéig minden, a hol egy modern etika után az Isten, a vallás, a tiz-parancsolat és a biblia segítségével nélkül turkálnak.

Keresik, de megtalálják-e? Én magam félelem nélkül ajánlom az én lelkemet Luczifer ő fenségének a pártfogásába, ha mindezekből csak egy új szilárd

erkölcsi meggyőződés is meritettem magamnak. Pedig törttem magam utánna. Való igaz, hogy valamiben valamennyinek van valami igazsága, talán még nekem is, de az új archimedesi pont nincs meg.

Spencer! Ez a hatalmas angol koponya bizonyosan új gondolatokat ömlesztett a világba. Etikája, mely először merete a régi földöntúli származásu erkölcsi alapot a merő tucomány eszközeivel megvizsgálni, csakugyan az egyéni jólétet vette annak alapjával. Kevesen tudják jól: összehangban a társadalom jólétével. Az erkölcs a jólét utáni törekvés terméke, de védelme is a jólétnek, bár az érzelmek világából fakad. Egoizmus és altruizmus nem két ellenség, hanem két testvér. A szeretet religiója m-llett egyelőre él és hasznos a gyűlölet religiója is. De a fejlődéssel (evolúció) nál, tagozódik és tökéletesedik az etika. Az egoizmus fokokként átolvad az altruizmusba és jóvöltunkat mások jóvöltán keresztül törekszünk elérni. Lesz idő, a mikor az egymás ölése nem lesz hősiesség, ellenben csak az lesz a Leonidás, a ki a békés együttélésnek tett valamely rendkívüli szolgálatot, pl. mint Pasteur avagy Lieter.

És ma már a Spencer-féle etika is — konzervatív! Miért? Azért, mert a fokozatok fejlődés az ő vezérmotívuma. És mert a vallást nem dobja ki azonnal ebrudon az etika területéből. A forradalmi erkölcsan kivetette a nyeregbl.

A szociálizmus Marx gazdasági etikáját toltta előre. Sokkal jobban, mint általában hiszik. A vallásos erkölcs: Népbolondítás. Nem más, mint az uralkodó erők és gazdagok kezében a rablánc, melyet a szegényekre és gyöngökre sürű imádságok közt fölvernek. Azután pedig cserében a mennyei üdvösségre adnak neki utalványokat. A földi üdvösséget azonban mind maguk habzólják föl Isten nevében.

szívet megölő, bódító mérgükkel fenyegetve azokat.

Az európai laza erkölcsök, az érzékiség kultusza, a lelket emészto, gyönyörök után való féktelen törekvés, a régi oltárok lerombolása, új hitvallások keresése: ezek azok a veszélyek, melyek most a pusztító vihar erejével támadják meg nemzetünk életláját.

Ezek ellen a veszélyek ellen küzdeni, a régi erényeket és erkölcsöket ápolni, vallásunkat védelmezni, a magyar szellemet fejleszteni, a székely munkának a versenyben diadalt szerezni: ez legyen a cél, amely minden magyar szemé előtt kell, hogy lebegjen mindenkor.

És abban az erős harcban, melyet a magyar erkölcsök és magyar munka diadaláért folytatunk, segítsen és lelkesítsen bennünket a magyarok Istenébe vetett erős hitünk és bizalmunk. Erősítsen és buzdítson kitartásra ezeréves multunk. És ha a harcban nem fogunk csüggedni, úgy reménységgel és bizalommal tekinthetünk a jövőbe, mert akkor bizonyos, hogy itt a Hargita tövében még igen sokáig, ezredévek után is magyar dal fog zengeni és magyar hálaéneke.

Boldog újévet kívánunk, de a boldogság alatt a sikeres küzdelem és a munka boldogságát értjük, nem pedig a tétlen gyönyörűséget. Ezt kívánjuk nemzetünknek, mert ezt kívánván, egyuttal neki a legnagyobb jót is kívánjuk. A nemzetek nagysága, anyagi és erkölcsi jóléte nem csodás véletlennek, vagy nagy felbuzdulások pillanatnyi sikereinek eredményei voltak, hanem megjutalmazása sok szenvedésnek és a kitartó, nehéz munkának. A nemzeti állam hatalmas épületének maltere mindenütt vérből, könnyből és verejtékből volt keverve. Ezeréves történelmünk folyamán vérből és könnyből tengerek támadhattak, de ezt a nemzeti nagyság építőanyagává csak jövőnk munkásságunk közben elhullott verejtékünk alakíthatja át. A

Nem folytatom; talán fölösleges is. De szörnyű elgondolni, hogy ennek az eszmésornak mi a vége? Ime: az önmegtartóztatás és mértékletesség tehát nem erény. De erény az élvezet, a bő élet, az igények fokozása, mivel mindez haladásra, a javak igazságosabb megosztására és fokozottabb termelésére, tehát nagyobb jólétre kényszeríti az emberiséget.

Csak szélső pontjait jeleztem az erkölcsi eszmék egyetemes összekavarodásának (Ez különben járványos szó, jó tudni.) Pedig mindezek száz és ezer teteszékes formában hatnak. Elárasztják az irodalmat, a színházat, a szalont. És mint a levegő, beazürödnek az ajtóhasadékokon és a kulcslyukon még a hálószobába is.

Ha tölem valaki azt kérdezné, látom-e tehát ezeknek a gyakorlati hatását magam körül, az életben is, — akkor ennek azt felelem:

— Látom. Valóban az élet most bujább és meggondolatlanabb, mint valaha. Az aszonyok és leányok közül többet visz el az ördög, mint valaha. Még a művelt nők beszéde is mosdatlanabb és izléstelenebb, mint valaha. Több öngyilkosság van s kivált több iskolai öngyilkosság, mint valaha...

A többi, a mit látok, elengedem magamnak. Majd akkor mondom el, ha majd tudom, hogy azt is elhiszik. De ha mindent összefoglallok, a mit látok, itt van a végeredmény:

— A fizikai, tehát a merőn testi élvezetek rohamosan nőnek az új etikai eszmék hatása alatt. Ellenben fogyanak és sekélyesednek a szellemi élvezetek (a tragédiáktól a kabaretig!) és rohamosan tűnnek el közülünk ama nagy kielégítések, a melyeket erkölcsi élvezeteknek nevezünk annak előtte. Holott ezekből volt mindig és mindenütt öszserőve az erkölcsi alap.

Világos, hogy ez az etikai lazulás sokáig el nem tarthat nyílt forradalom vagy még nyilvánvalóbb rabzoltság nélkül. Mert a társadalmi együttélésnek primitív erkölcsi biztosítékait a világ sokáig nélkülözni képtelen. És vagy kiverekszi magának az újakat, vagy zavarokot keres magának, — mint a forradalmi francia nép tette — hogy ha fölségen

munka boldogságát, a nemesért és jóért való küzdelem boldogságát kérjük a Mindenhatótól, mikor az ismeretlen jövő küszöbén állva, olvasóinknak s velük együtt a magyar nép minden fiának: Boldog újévet kívánunk!

BELFÖLD.

Törvényhatósági közgyűlés. Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága, mint jeleztük, január 5-ikén rendkívüli közgyűlést tart. A most kibocsátott tárgysorozat 102 pontból áll és jórészt községi ügyeket ölel fel. Egyetlen miniszteri leirat szerepel rajta, mely **Haller János** gróf főispánnak Marostordamegye és Marosvásárhely város főispánjává való kinevezését közli. Dr. **Sebesi János** megkereste a törvhat. bizottsági tagokat, hogy akik **Haller János** gróf főispán 12-ikén leendő iostellációján résztvenni öhajtanak, ezen szándékukat ő hozzá 5-ig bejelentésék.

Uj zónarendszer. A magyar államvasutak igazgatósága elkészült azzal a hatalmas tervvel, melyet a zónarendszer reformálására alkotott. A tervet **Hieronymi Károly** kereskedelemügyi miniszter előtt van és előreláthatólag nemsokára meg fog történni a személydijszabás általános reformálása. Az új dijszabást egyrészt az államvasutaknak az utóbbi években a közönség kényelme érdekében tett nagymérvű beruházásai (új gyorsjáratu mozdonyok és vonatok, modern kocsi-park beszerzése, stb.), valamint az anyag és munkaerők egyre fokozódó drágasága, másrészt a nagyobb távolságoknál fennálló dijszabási anomáliák tették szükségessé. Hogy az államvasutak jelenlegi személydijszabása tarthatatlan, kiviláglik abból is, ha menetdijszabásunkat más államok nagyobb vasutjainak menetdijszáival hasonlítjuk össze. Ebből az összehasonlításból kiderül, hogy a világ összes nagy vasutjai közül a máv-on fizetnek legkevesebbet az utazásért. Így például 1000 kilométernél, amelyet a predeál—ruttkai távolság megközelít, a körösmező—fümei pedig túl is halad, a személyvonatu harmadik kocsiosztályu menetdíj a máv-on 13 és 20 korona között váltakozik, míg e távolságra az osztrák államvasutak menetdíja 28 korona, az olaszé 29 korona,

de úgy hozzávágom, hogy hat hétig nyomja az ágyat. Mert ma még csak itt tart a világ.

Szóval, ha az ember az egyházi tanítások tulajdonságait is, a modern szociális tanítások tulajdonságait is lerázza magáról, mint a kacsa tollairól a fölösleges vizet: nyílt elmével és helyes kritikával menekülni tud a belső meghasonalástól.

De ha gyermekekre, t. i. a jövőre, s egy kicsit a tudatlan és kritikátlan milliókra gondolok, nem vagyok ilyen nyugodt. Mivel az eszemet nem rendeztem be abszolút kategóriák szerint s a haladás forró vágya mellett is tudom, hogy az emberi állat nem agyali lélek: akárhogy csiklandozom is magamat, nem vagyok képes letagadni, hogy a vallás által évezreken át képzett erkölcsi rendszert, szimbólumokat, szent könyveket, legendákat, meséket és alakokat a legműveltebb elme is alig, a műveletlen és kezdő elme pedig sehogysém nélkülözheti. És ha a vallásos morálist az egyházi morálistól el bírjuk választani, akkor már ezzel is közelebb kerül egymáshoz a két veszekedő tábor jobbkéze. Ha!

Hogy olykor a magam belső világosságába hanyom-vetem csöndesen azt, a min most Londonban a nagy papok és nagy szociológok veszekszenek, megvallom, mindig nyugtalansággal végzem. Nem tanultam és nem gondolkodtam keveset az életben. Nem éltem úgy, mint kortársaim tulnyomó nagy része, — a hogy a katonáknál mondják: in's Blau hinein. Betörtém a fejem sokszor az u. n. „tisza emberi erkölcs“ tanításai szerint, de legalább is annyiszor a vallásos erkölcs tanításai szerint. Érzem mindig, hogy az igazi vallás és az igazi tudomány nem ellensége egymásnak, ha az egyház és a világi politika az is. A mint, hogy az egoizmus és az altruizmus vegyülete adja az életboldogságot, ha ez a vegyület a kor fejlődési állapotának megfelel.

A szentírás isteni önzetlenségét is sokszor néma hódolattal bámulom; de tudom, hogy a felé törekvedve, mégis csak fele utam vagyunk. A szeretet dicősdéges religióját jó, ha egyedre busággal őrizzük a szentségtörőktől. S mint jó keresztény, kövel nem dobálózom. De ha felebarátom mégis kövel dob meg, készen vagyok őt kenyérral meghajítani...

Az emberiségnek a legkellemetlenebb, hogy a nagy távolságok jelenlegi rendkívül olcsó menetdíjai elsősorban a hazánkon át utazó idegenek javára esnek. Ez a menetdíj-összehasonlítás már önmagában véve azt mutatja, hogy Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszternek az a terve, hogy a máv. bevételeit a menetdíjak fölemelésével fokozza, jogosultsággal bír. De indokolja ennek szükségességét az is, hogy mint fentebb említettük, a máv. személyforgalmi kiadásai megsaporodtak és pedig elannyira, hogy ezeket a kiadásokat a jelenlegi olcsó személydijszabás melletti bevételek alig fedezik és ez a helyzet évről-évre rosszabbodik.

Ezek voltak főbb indokai annak, hogy a kereskedelemügyi miniszter elrendelte a személydijszabás kérdésének tanulmányozását. Arra nézve, hogy a magyar államvasutak új személydijszabása milyen lesz, a kereskedelemügyi kormány még nem határozott; annyi azonban már most kétségtelen, hogy a fent felsorolt abnormális dijszámítás megszűnik és helyette természetesen, matematikailag szabatos és az utazás hosszával helyes arányban álló dijszabás fog életbe lépni, mely megszünteti azt a sokszor felpanaszolt helyzetet is, hogy a jelenlegi, hosszuzónás dijszabás mellett, a zónák elejéig terjedő kistávolságoknál ugyanennyit kell fizetni, mint a hosszú zónák végén 50—100 kilométerrel, sőt több száz kilométerrel is nagyobb távolságoknál. Meg fogja szüntetni az új dijszabás a sokféle korlátozást és a közönségnek kellemetlen tiltó rendszabályokat is.

KRÖNIKÁS JEGYZETEK.

Székelyudvarhely, decz. 31.

A karácsonyi megnyilatkozások.

Mindig bizonyos ünnepiesség támad bennünk és körülöttünk; sürgés-forgás, készülődés keletkezik, a közeledő ünnepnapok varázslatában; mindenki iparkodik valami szépet, valami maradandó értékűt alkotni (legalább az irodalomban és a napisajtó terén) s a mi törekvés él bennünk: ezekben a gyönyörű napokban tömörül s kap sajtós lendületet, a mely fölemeli a hétköznapi tevékenység fölé, oly magasságba, a hol eszmék, ideálok, nemes célok és a

de úgy hozzávágom, hogy hat hétig nyomja az ágyat. Mert ma még csak itt tart a világ.

Szóval, ha az ember az egyházi tanítások tulajdonságait is, a modern szociális tanítások tulajdonságait is lerázza magáról, mint a kacsa tollairól a fölösleges vizet: nyílt elmével és helyes kritikával menekülni tud a belső meghasonalástól.

De ha gyermekekre, t. i. a jövőre, s egy kicsit a tudatlan és kritikátlan milliókra gondolok, nem vagyok ilyen nyugodt. Mivel az eszemet nem rendeztem be abszolút kategóriák szerint s a haladás forró vágya mellett is tudom, hogy az emberi állat nem agyali lélek: akárhogy csiklandozom is magamat, nem vagyok képes letagadni, hogy a vallás által évezreken át képzett erkölcsi rendszert, szimbólumokat, szent könyveket, legendákat, meséket és alakokat a legműveltebb elme is alig, a műveletlen és kezdő elme pedig sehogysém nélkülözheti. És ha a vallásos morálist az egyházi morálistól el bírjuk választani, akkor már ezzel is közelebb kerül egymáshoz a két veszekedő tábor jobbkéze. Ha!

Hogy a gyermekekkel végezzem (rajtunk már ugy sem lehet segíteni), csak egyet mondom, a mit talán a legvadabb marxista is meg tud érteni.

Hogy visszafelé tekingetek azon az elég hosszú uton, a melyet már megfutottam és keresvén keresem, mi volt a legtisztább erkölcsi kielégülés és öröm életemben, mindig egy idilli kép vetődik föl az emlékezetemben.

Mint kis gyerek a falusi toronyban a nagyharang kötelét rángatom és az pontosan engedelmeskedik gyöngye erőmnek: bam... bam... bam. És erre most ezren imádkoznak az emberek odahaza és kint a határban... És én húzom a harangot! Istennek dicsőség, nekem pedig nagy öröm!

Kinek volna szíve és lelke hozzá, hogy ezt a gyermeket onnan elkeresse és durván ráfordjon: — Nem takarodsz el onnan, te Taksony; te is az uralkodó osztálynak az inasa akarsz lenni!

közért való szolgálatban szerezhető nagy és halhatatlan érdemek tündökölnék felénk.

A karácsonyi megnyilatkozások között, a melyek az immár suly szerint mérhető lapok hasábjain megjelentek, nem szólva a rengeteg szépirodalmi produkcióról, van egyénhán olyan, a mely kinő a többinek tömegéből a érdekes, fontos és becses tartalmánál fogva jogot formál országos figyelemre. Ilyen például a miniszterelnök nyilatkozata a kormány jövő terveiről, továbbá Hazai Samu honvédtábornok nyilatkozata a védtörvényjavaslatáról. Ilyen Andrássy Gyula gróf czikke a közigazgatásról és a választói jogról. Ilyen a Prohászka püspök fejtegetése az egyház új feladatairól. Ilyenek a miniszterek: Zichy János, Hieronymi, Lukács László, Serényi Béla gróf nyilatkozatai terveikről és előterjesztendő javaslatokról.

A miniszterek a nagyfontosságú törvényhozói munkák egész sorozatát tartogatják a jövő számára. Már régebben kifejezett gondolatainknak ismétlését olvassuk ugyan, de összefoglalva, egységesebben és szervezetenként jelentkezik a kormány tagjainak programja. A legnevezetesebb azonban Héderváry gróf miniszterelnök nyilatkozata, mert ebből derül ki nemcsak az, hogy a kormány feje mire készül, hanem az is, hogy miként szándékozik munkálatni a parlamentet s miképpen akarja irányítani az alkotmányos gépezetet és mintegy szabaddá tenni a tért és az utat a maga törekvései, a kormány tagjainak tervei, valamint általában az egész kormányzat számára.

A kormányelnök a jövő 1911. évben olyképpen rendezi el az országgyűlés munkarendjét, hogy a szerb szerződés becikkelyezése után mindenekelőtt a bankjavaslatokat (nem a provizóriumot) tárgyalatja. Erre következnek az ujnczjavaslatok, majd a rendes évi költségvetés tárgyalása. Ennek elvégzése után a kormány a régóta vajdó katonai reformot tűzné napirendre, a melyre nézve Hazai Samu honvédtábornok kilencz rendbeli javaslatban, többek közt a kitéves szolgálatot és ezzel a létszámomelést helyezi kilátásba. Ha ezt is elintézte az országgyűlés: akkor a közigazgatás reformjára kerülne sor, a mi a kinevezésnek és a választásnak, az államosításnak és az autonómia fentartásának kombinációján alapulna.

Érdekes ebben a tervezetében, a tervek érdemén kívül, az, hogy Héderváry gróf azt reméli, hogy mindezekkel a javaslatokkal, költségvetéssel, bankkérdéssel, katonai reformmal és közigazgatási reformmal egyetemben elkészül egyetlenegy év alatt, vagyis 1911. végéig. Mert már a jövő évre tüzi ki aztán a választójogi reform megvalósítását.

A boldog útv.

Minden újszülött gyermekből nagy ember, vagy legalább is boldog ember lesz és boldogságot hoz minden uj esztendő is, vagy legalább gyógyulását az elmúlt évtől ütött sebeknek. A gyermek felnő és nem váltja be a hozzáfűzött reményeket sem másoknak, sem magának; az év elmúlik és majd ugy érezzük, hogy az is hagyott lelkünkben sebeket. Csak a jövő közt futjuk be a földi pályát és egyik betegségből kilábalva, a másikba beleesve, jutunk el a végső állomáshoz. Ha nem ámitánák magukat még ott is, a legtöbben bevallanák, hogy hiába éltek, mert senki sem érte el azt, a mit élete legfőbb céljának tartott, a merre leghőbb, de legtitkosabb vágyai vonták.

Pedig nem mult el év, nem élt ember hiába. Minden hátrahagyott év, minden befutott emberi élet alkotóeleme az örök haladásnak. Idő és élet: az emberi fejlődésnek is csak ez a két valódi tényezője van. Ha ez megvan, végbemegy az emberi fejlődés is, minden egyébtől függetlenül. Összes küzdelmünk arra irányul, hogy megmaradhasson az élet, holott elmulnak az évek. Hogy legalább az utódainkban megmaradjon az élet, mire véget ér a mi egyedi létünk. Hogy minden nemzedék egy következő nemzedéket állítson oda az időbe, melynek folyása az emberi fajba öröktől beoltott tulajdonokból a továbbfejlődést munkálja.

A fejlődés fajoként egyes vonalban halad előre. Miként a vonal pontoknak pontra sorakozása, nemzedéket egy követ nemzedék a fejlődés rendjén. Egyes vonal a haladásnak leggyorsabb utja; a fejlődés pedig a megmaradás nemzedékről-nemzedékre a faji, a nemzeti sajátosságok egyenes vonalában. A hol az emberiség történetében a nemzeti sajátosságok átszarmazásának egyenes vonala megszakadt,

ott az emberi fejlődésnek egy-egy vonala is megszakadt és hátráltatást szenvedett a fejlődés, mely más vonalra tért át.

Vajjon mért az ó-év halálát kongatja az óra, átérzi-e minden magyar ember, hogy az általános emberi fejlődést is csak az ő magyarsága révén szolgálta és fogja ezután is szolgálhatni igazán? Kösztöve az újévet, ne feledjük, hogy nemcsak emberek, apák, anyák, gyermekek, rokonok és barátok, de magyarok is vagyunk. Maradjon magyar az élet, mely belőlünk sarjad; maradjon az újabb ezer évig. A ki magasabb emberi szempontból fogja föl a léte, annak ha magyarrá tette sorsa, nem lehet magasabb feladata, mint hogy ezen munkáljon.

A leghosszabb életű nemzet, a melyet ismerünk, az egyiptomi volt. És nálánál egyik sem szolgálta többel az emberi fejlődést. Négyezer éves magyarnemzet: oly képe a jövődöntő, hogy a mi kishitűséghez szoktatott lelkünk nem is meri maga elé idézni! Ujévi álom, adj erőt, hogy jövődöntőben hinni merjünk!

Az udvarhelyi vasut kiépítése.

Székelyudvarhely, decz. 30.

A Székelyudvarhelytől tovább építendő és a körvasutba kapcsolandó h. é. vonatnak megépítését a székelyvasutakról szóló 1895. évi VII. t.-cz. irányozta elő. E vasut kiépítésének aktualitását éppen a székelykörvasut kiépítése adta meg, amikor annak megnyitási ünnepén a kereskedelmi kormány képviselőjében megjelent szakferfiak, Sebesi János alispán fejtegetései alapján, belátták azt, hogy Udvarhelyvármegye a körvasut helyezése után közlekedési tekintetben az összes székelyvármegyék mellett fölülte hátrányos helyzetbe jutván, indokolt a kívánság, hogy a gazdasági haladás feltételeinek bár megközelítő arányban mielőbb szintén rézesesévé váljon. Ugyancsak a körvasut megnyitására vezethető vissza az alispán azon indítványa is, hogy a *héjjasfalva—székelyudvarhelyi vasutat a kormány megvaltsa.*

Az állami beruházásokról szóló 1904. évi XIV. t.-czikk, a beruházásokra előirányzott 320 millió koronából 270 ezer 500 korona értékű székelyvasuti törzsrészvényt megváltását kontemplálta, vagyis 649 ezer 500 korona maradt még mindig holtlőknek. E kérdéssel annak idején e helyen részletesen foglalkoztunk a így teljes értékben méltányolni tudjuk a javaslatot, melyre már-már a feledés fátyola kezd ráborulni. Pedig ha az megvalósulhat, e vármegyének olyan lekötött összege szabadul fel, melylyel összes utlgyeit kényelmesen rendezni tudja.

Udvarhelymegye közlekedésügyére vonatkozóan csak nem régiben hangzott el a kritika, hogy a mi haladás van, az talán mind a magunk erejéből támadott; a mi hiány van, azt eddigelé csak mi igyekeztünk kiküszöbölni, s a mi követelmény van, az mind elevenébe vág az országos forgalom helyesen felfogott érdekeibe. A régi székely anyaszéket nagyon kidobta jelentőségéből a közlekedésügyi politika eddigi iránya. Számbavehető állami utunk csak az a 72 kilométernyi részlet, mely a Héjjasfalva—Csikgözt s közti utból a megye területén végig vonul. A közlekedési nevezetesebb gőzpontjainkat, s egyfelől Nagykülömlőmegyével, másfelől pedig Csikmegyével juttat eléggé könnyű forgalmi kapcsolatba. Ami állami utunk még van, az a megye forgalmi érdekeire nézve már közömbös, mert ez csak a megye északkeleti szélét érinti 23 kilométernyi hosszúságban, a Marosvásárhely—Gyergyószentmiklós közti ut részleteként. Állami utunk azonban se Marosszék, se Háromszék felé nincs. A székely megyék egymásra utaltságból az állami utak rendszere így kihagyta Udvarhelymegyét.

Az állami közutaknak ezt a hiányát mi igyekeztünk pótolni törvényhatósági, sőt községi utakkal. Ezt a nagy transzversális szűkegletet elégíti ki a parajd—székelyudvarhelyi és felsőboldogfalva—felsőrákosi törvényhatósági utvonal, mely északról dél felé, Marosszék és Háromszék felé közvetíti a forgalmat. De éppen olyan fontos közvetítő vonal Marosszék felé a gagy—erdőszentgyörgyi ut is, melynek forgalmi fontosságát annak idején már a tuzsádi kongresszuson is kiemelték.

Hogy mégis mért nem lehet egynemely viczinális ut törvényhatósági utvonal, annak legfőbb oka a törvényhatósági ut-alap sok, nagy és reá nem illő terbe,

mely kimeríti az alap képességeit. Ez ut-alap viseli a héjjasfalva—székelyudvarhelyi vasutért fölvetett 400 ezer koronás kölcsön törlesztését, s a mellett 231 kilométernyi utból tartásának, mely mindenik székely vármegye törvényhatósági utálózatának kiépített részét meghaladja. Ezt a túlterheltséget már a tuzsádi székely kongresszus is megállapította, s Udvarhelymegye törvényhatósági utalpjára nézve külön fölemeltette az államegély szűkegét.

Amig utaink viszonylagos jóságú és elegendősége többé-kevésbé kielégítő, addig Udvarhelyvármegyének a vasutak hálózatából csak egy kurta pontozott vonal jut: a héjjasfalva—székelyudvarhelyi viczinális vonat utjelzése. Egész Erdély nemzetiségi vidékét behálózza a magyar állam közlekedési politikájának főúttere, mely elvezet tul az ország határain. Egész Székelyföldön pedig egyedül Udvarhelymegyének van olyan vonata, a mi zsákutczába jut, ami tovább nem mer menni az anyaváros határára. Marosvásárhely még központ Szászrégen és Székelykocsárd felé. Sepsiszentgyörgy még központ Kézdivásárhely, sőt Brassó felé. És Csikszentmiklós még központ éppen Sepsiszentgyörgy felé, s azután Gyergyószentmiklós és ki a gyimesi határ irányában Csak éppen Székelyudvarhely nem központ; az szivódik át, a régi anyaváros a szászöld sodrába. Ezen a sodron keresztül tudunk érintkezni csak a nagy magyar földdel. Mikor innen elérünk, Budapest felé haladunkban Héjjasfalvára, attól kezdve szász és oláh szó csüggeszti el lelkünkben a magyar állam gondolatát. Mikor Héjjasfalvára átléptünk, attól kezdve csak a sinpárt érezhetjük a magyar állam talpának, de nem érezzük már, hogy magyar levegőt lehelünk. Micsoda csüggesztő ut ez egy érzékeny magyaroknak! Micsoda elszoktató, s a magyar állam iránt közömbössé tevő érzést nevel ez a hétköznapiok küzdelmeinek élő állampolgárban!

Hozzánk képest vasut tekintetében bizonyos apró jelentőségű központi helyzete van a többi székely fővárosoknak, de egymással nincsen semmi kapcsolata. Ebben is el vagyunk zárva a testvér öszszefüggéstől, s mindenik székely főváros odatalódott a nemzetiségi fővonal érdekszférájába. Egymással csak e fővonal kitérő görbéségei utján érintkezhetünk; hosszu fáradságos ut után. Mi, a kik nemzeti érzésünk szerint is egymás gondolatvilágában élünk, így szóródunk széjjel az országos forgalmi politika rossz irányja miatt. Mintegy mesterségesen osztottak széjjel minket, hogy a régi székely székek nemzeti egysege, államvédő ereje szétrombolódjék a forgalom akadályaiában. Nemzeti politika-e az ilyen állapotok fontartása? Nem, semmiképpen az nem lehet. Ennek a mi szűk vármegyénknek az országos forgalomtól s a testvér vármegyéktől való elzártsága jajszóként kell, hogy végig hasson egész Magyarhon szívére.

Mi küzdünk, amig lehet. A vasuti fővonal kiépítése óta évtizedek teltek el. Az a fővonal a nemzetek versenyének új módjában, az iparban, kereskedésben, kulturában óriási versenyképességet adott azoknak, kik a mi hazánkban az idegenség tengerének benyuló öbleit adják. Ez a verseny irtózatosságon egyenlőtlen, s ezt nem is bírhatjuk sokáig. Küzdünk, amig lehet. Nem alamizsnát kérünk, hogy e küzdelmünkben kisegített kapjunk. Csupán a mesterségesen fölállított versenykülömbösségek eloszlását. Akkor Udvarhelymegye a maga ipari tevékenységét éppen ugy ki tudja terjeszteni, mint hajdan a szász föld felé. Csik, meg Marostorda a maga fairparát és bányászatait az országban tul is erőseé tudja tenni, mint a hogy az országban belől most is jelentőséget. Csak adják meg a forgalmi vonalak kiképzésében nekünk is a versenyképesség eszközeit, mint a hogy ezek a nemzetiségi vidékeken már rég megvannak. Adják meg ezt a székely vasutat a székelységnek, hogy az ország nyugati része közvetlen összeköttetést kapjon Románia piacával, — ugy a mi helyi érdekű vasutunk megváltása és kiépítése kibontakozik a helyi érdekekből és nemzetközi jelentőséggel fog birni.

Meg vagyunk győződve, hogy Udvarhelyvármegye ezen kívánsága Hieronymi kereskedelemügyi miniszter bölcs és előrelátó vasuti politikájában, ha a azámitásokat zavarja is a mostani feszült politikai helyzet, — megoldásra talál s alapját képezendi egy eljövendő jobb kornak, mely gazdasági és ipari jelentőséget fog adni Udvarhelyvármegye székelységének.

HIREK.

Szekelyudvarhely, jan. 1.

Szilveszter estén.

Muló esztendő alkonyatján
Végignések a kis családon
S hálás imával Istent áldom.

Volt réssünk gondban, küszdelemben,
De szenvedések, gonf meg aggság
Hitünket meg nem ingathatták.

Sokat, nagyot sosem kívántunk.
Kis örömek: szelíd melegeg
Szívünket mindig fölemelte.

A nagy világgal nem törődünk;
Eser hőbortja, hűu harcra
Az életünket nem savarta.

Pedig be' sokszor ránk vigyorgott
Irgykedő csábitgatása...
Szemünk elfordult, hogy ne lássa.

Am vigassz adott az Isten
Ki odalunkon hűn megállotti:
Néhány ósinte jóbarátot.

Szerettek ök, szerettük őket
S ölen e tísata szeretetnek
Szélek, viharok elpihentek.

Oh hogyné zengne hát ez órán,
Mikor az év szemét lehunyja,
Szívünk halája, Tedeumja?

S az újesztendő bölcséjénél
Hitünk, reményünk mért ne fogna
Egetverő szent himnuszokba!

Szemlér Ferencz.

A népszámlálás.

Jelentettük, hogy Székelyudvarhely város népszámláló bizottsága a számláló lapok kiosztását már megkezdette, s azok összeszedése január hó 1—10. napjain fog megtörténni.

Az utolsó három népszámlálás során népünk hozzászólt már, hogy értéke szerint megbecülije a népszámlálás fontosságát. Az utolsó népszámlálás megejtésénél, 1901. január havában az egyezérű nép se tanusított sehol ellenszégülést az összeírásnál. Nem így régebben, mikor a falusi ember szentül hitte, hogy a népszámlálás valami új adót jelent, vagy katonafogdosást. A sokféle időszaki felvételekkel és a mindenféle állandó adatszolgáltatással, a különféle statisztikai közleményekkel statisztikailag annyira kiművelődött a közönség, hogy általában már meg tudja becsülni a népszámlálás fontosságát és értékelni tudja annak szükséges voltát. Mégis közeledtén a nagy munkának, talán nem lesz érdek-telen fölfedni egynémely részletet abból, hogy voltaképpen mire való a népszámlálás?

Magá a népsám megállapítása, földterítése annak, hogy a jelenleg, tíz év elmúltával, mennyi lakosa van az országnak s az egyes községeknek és városoknak, magában véve nem csupán theoretikus értékű. Még közjogi jelentősége is van. Az évi ujjonczjutalékok a népesség aránya szerint szolgáltatja az országot. A lélekszám szerint igazodik többféle adó és illeték neve és fokozata is.

A népszám helyenként való változásából fontos és érdekes tanulságok kerülnek ki. A népesség eloszlása a községekben és városokban, a népsűrűség és néptömrődés, a tényleges és természetes szaporodás, politikai, gazdasági és társadalmi szempontból megbecsülhetetlen tudnivalók. Ezekből kerül ki a történetírásnak egy új fajtája: a népeesség-történet.

A laikusnak mégis szor a népszámlálási lapok teméntelen kérdése. Hogy olyan kíváncsi az a statisztika? Tudni akarja az életkort, a foglalkozást, család állapotot, az élő és elhalt gyermekek számát, vallást, nyelvi ismeretét, foglalkozását, műveltséget és sok másit! Pedig milyen sok praktikus gondolat szűrődik le ezekből az adatokból. Semmiképpen se lehet közömbös példaként, hogy munkabíró korban hány emberünk van, hogy mi az átlagos életkor nálunk, mi a valószínű élettartam, amik mindabból az egyes feleletből vonódnak le, hogy ki hány esztendő? Igaz, hogy miatta bajosan fog megnyulni az élet-tartam, de a tanulságok akcióra serkentik a köze-

gészségügyi hatóságokat és ahol szembetűnő a baj, kerül rá orvosásg is.

A foglalkozás firtatása is roppant sok tanulságra vezet. A keresők és eltartottak számaránya, a munkanélküliek tömege, az egyes foglalkozási ágak térfoglalása vagy hanyatlása, az értelmiségi osztály szaporodása, a mellékfoglalkozások természete és mértéke, a nők keresőképességének növekedése, az ipari munka fejlődése, mindez és sok más tanulság abból kerül ki, hogy a népszámlálás részletes választ kér a foglalkozás tekintetében.

A mostani népszámlálásnak pedig az eddigiek felül még az a rendeltetése is, hogy alapul szolgáljon a választójogi reform megalkotására.

Nagy feladat előtt áll a statisztikai hivatal is. Eppen a politikai vonatkozása miatt a mostani népszámlálásnak, a szokottnál rövidebb idő alatt el kell végeznie az anyag feldolgozását és nyilvánosságra hoznia a katonas rendbe hozott adatokat. Ami hogy megtörtéjék, segítségül kell lennie minden egyes polgárnak azzal, hogy lelkiismeretes, pontos és világos választ ad a hozzá intézett minden kérdésre.

h. ö.

B. u. é. k. Versben és prózában köszönt ránk az újesztendő s vers és próza egyaránt boldog újév kívánásban talál megnyilatkozását. Merő jókívánság özönlí el az emberiséget, amely minden szomorú tapasztalatok daczára hisz és remél, hogy hitben és reményben pusztuljon el. Az újesztendőnek megvan az a varázsa, hogy bölcsesket és balgákat egyaránt félre tudjon vezetni e rövid időre is, némi megnyugvást tudjon adni. Az a reménység, ami az embernek legbűségebb és egyedül kitarótnan kellemes utitára: megújulásával az esztendőnek jobban érvényesül, mint bármikor máskor, noha panaszra sohasem lehet oka. Így történik, hogy újesztendők virradásakor mindenki többet óhajt és többet vár, mint ama szürke napokon, amelyekből a boldognak kívánt év kikerekedik. Az év legelső napjához köti szerencsét a babonás ember, akit ezen a napon megpumpolnak s majdnem kirabolnak. És bizonyára az év kezdetéhez kötő a szerencsét a kis malacz is, ha ez a szokásban volna, daczára annak, hogy éppen ekkor kerülnek ezer és ezer számra ropegős állapotban a pecsenyés tátra. Olyan nagy az ereje az újesztendőnek, hogy annak, ezernyi kellemetlensége sem riasztja meg az embereket s nem tartja vissza attól, hogy óhajtva várják, versben és prózában üdvözöljék és hogy minden jót reméljenek tőle. Bármít írjon is azonban a nap krónikása erről az újesztendőről, amely ezerkilencszáztizzenegyszer ismétli magát, mégis ezzel végzi, amint mindig végezte és végezni fogja: B. u. é. k.

A czéllövészet érdekében.

— Lövésztanfolyamokat rendeznek. —

A bur és az orosz-japán háboru óta Európa népei fokozott mértékben iparkodnak a czéllövészt a társadalomban meghonosítani, mert a fentemlített háboruk minden kétségen felül bizonyítják a lövészetnek végtelen nagy fontosságát és fölényét a harcokban.

A czéllövészet meghonosításának sikeres kísérleteivel találkozunk hazai társadalmunkban is. Magánosok és hatóságok egyaránt buzgólkodnak a czéllövészet érdekében, lövházakat létesítenek, rendeztelek ajánlják a czéllövészet felkarolását a társadalomban s a honvédelmi minisztérium az iskolákban is erősen és szép eredménnyel terjeszti a czéllövészet iránt való kedvet.

Mindezen mozgalmak elismerésre méltó törekvések a lövészetnek a nagy társadalomban való meghonosítására, de valójában soha sem fogják azt ebben a nagy társadalomban és a köznep rétegeiben meghonosítani.

Ezek a törekvések nagyobb részét olyan körökben nyilvánulnak meg, amely köröknek honvédelmi szempontból ítélve, nem igen volna módjukban lövészetí képességeiket háboru esetén személyesen érvényesíthetni. Felsőbb tanintézetí hallgatók, továbbá középiskolák legfelsőbb két osztályának tanulói háboru esetén legföjlebb a tisztállományt szaporítják, tisztek pedig háboruban puszták nem kezelnék. És ezen a ponton dől meg a középiskolai ifjuságnak a czéllövészetben való kiképezetése czéllövészetből megindult mozgalom jelentőségének fontossága. Annyi értéke kétségtelenül megvan, hogy az ily tanulók önkéntes korukban már szinte kész anyagot jelentenek és a lövészetben való további begyakorlásuk a katonaságnál

nagyon könnyű dolog, de a hadseregnek harci kézsültsége szempontjából ez éppenséggel nem elegendő s ezért szűkeges — és ez a fő az egész lövészetí mozgalomban, — hogy ne csak az önkéntesek, hanem az összes katonasor alá kerülők már fiatalabb koruktól kezdve jártaasak legyenek a czéllövészetben már bizonyos fokig.

Evégből szűkeges, hogy a czéllövészetí mozgalom kiterjesztessék a társadalom összes rétegeire városokban és falvakban egyaránt. Ez csak abban az egy esetben volna remélhető, ha a köznep katonasorba kerülő ifjusága egyeb hasznát is látna a czéllövészetben való jártasságának. Az embereknek általában velük született tulajdonsága, hogy szivesen törik magukat oly dolgok után, melyek nekik kézzel fogható hasznat nyujtanak. Ilyen kézzelfogható, látható hasznat volna a két évi katonai szolgálat behozatala bizonyos föltételek mellett.

A czéllövészetnek Udvarhelyvármegyében való meghonosítását czélozta Haller János gróf főispánnak azon intézkedése, hogy a középiskolák igazgatóit, s a sport iránt érdeklődő férfiakat f. hó 28-ikára értekezletre hivta meg, mely értekezletnek feladatát képezte egy a középiskolai ifjuság, mint a város társadalma részére lövésztanfolyam létesítése.

Az értekezletet a távollevő főispán felkérésére Biró István tanár vezette, ki miután megnyitotta az értekezletet, felkérte a szervezésre kiküldött Kóncey Lajos honvédszázadost, hogy a lövésztanfolyamok szervezésére propozícióit tegye meg. Kóncey százados előterestése után érdekes eszmecsere indult meg, mely abban a határozatban nyert befejezést, hogy a középiskolák, mint részben eddig is tették, a tanfolyamokat felkarolják, s a lövészetben az ifjuságot rendszeresen fogják képezni; a megyei lövésztanfolyamok szervezésére pedig egy szűkebb körű bizottságot kiküldöttek, melynek Haller János gróf főispán elnökletével tagjaiul megválasztottak: Illyés Miklós helyettes elnöknek, Fás Gyula, Biró István, Becsek Aladár, Dobó Zoltán, Sebess József, Szabó Ferencz és Petrányi Miklós. Ezen bizottság feladatát képezi az eszme népszerűsítése, tanfolyamok szervezése a megye egy pár nagybó községében, a polgári ifjak érdeklődésének ébrentartása és megfelelő előadások ünnepek és versenyek rendezése. A lövésztanfolyamokat a honvédelmi miniszter anyagilag támogatja.

Eljegyzés. Reiner Ferencz az Agrár-takarék-pénztár helyi fiók intézetének igazgatója eljegyezte Vitál Irénke kisasszonyt, Budapestben.

Kinevezés. Gróf Haller János főispán Dr. Majthényi Miklós árvaszéki ülnökött tiszteletbeli főjegyzővé kinevezte.

Házasság. Dr. P. Jánossy Béla, az ordélyi róm. kath. státus titkára, m. hó 27-ikén tartotta esküvőjét Novák Ferencz és neje kedves leányával Erzsikével. Délelőtt az anyakönyvi hivatalban, délután pedig a Szentferenczrendi szerzetesek templomában volt az esketési szertartás.

A karácsonyi ünnepek, mint rendesen, ezuttal is sablonosan teltek el, minden különösebb és nagyobb események nélkül. Az első napon csuf feketeség feküdt rá a vidékre, azonban a késő délutáni órákban sűrű hópelylek kezdtek aláhullni, ugyannyira, hogy másodnapjára már meglehetősen hóréteg lepté be a határt. A városban amíg a lágyhavat csakhamar feljárták, addig künn a határban a hóréteg pompás rodli pályát képezett. A mi a közönséget illeti, ez szokás szerint viselkedett. Benézett a templomokba, meghuzta magát a családí hajlékokban és sétált a főbb utczákon, védekezve az unalom ellen, amely az ilyen nagy munkaszünetes napon erősen megviseli a munkához szokott embereket. Az unalom ellen való védekezés volt az oka annak, hogy az emberek tömérdek kártya-játszmát nyertek és vesztek. Némi esemény csakie a hírlapírodalom terén adta elő magát a karácsonyi mellékletek alakjában, amelyek az idén is szenzációtt keltettek és sokat beszéltettek magukról. És alighanem többen szóltak erről, mint ahányan olvasták, ami arra enged következtetni, hogy a lapok karácsonyi mellékletei maholnap nem mint olvasmányok, hanem mint látványosságok fognak szerepet játszani. A karácsonyi ünnepek különben ezuttal sem voltak alkalmak arra, hogy az emberek politikát csináljanak. Itt-ott legföjlebb politizáltak, de semmivel sem különben, mint a nyári vasárnapi délutánokon kint a falvakon. Ami az egészségügyet illeti, ezen a tereu volt talán legmozgalmasabb az ünnep, mert bizonyára igen nagyra rugott azok száma, akik a gyomrukot elrontották s akik az orvosok

ünnepi nyugalmát megzavarták. Hogy karácsony elmult, következtek a szürke hétköznapok, egészen a mai napig, amikor az ünnepi hangulat megint tért foglal, hogy boldog-boldogtalan minden jót és minden szépet kívánjon boldog boldogtalanoknak, ámbátor nyilvánvaló, hogy hiába. Lehet különben, hogy a boldog ünnep és a boldog újév kívánása éppen ebben a tudatban rejlik, mert hát a mai ember, annyi ellenségről képzelődik, hogy jókívánásait szűkebben osztogatná, ha attól félné, hogy beteljesednek.

Városi közgyűlés. Székelyudvarhely város tegnap délután *Gothárd* János polgármester elnöklétével egy óras rendkívüli közgyűlést tartott. A városi személt fuvarozására a szerződést *Hartmayer* Rudolfnál határozta megkötni a közgyűlés 10300 korba. A *Gálffy* Endre főjegyző nyugdíjazása ügyében a közg. biz. azon határozatát, hogy az birtokon belül felebbezhető, a közgyűlés megfellebbezni határozta. Végül tudomásulvette *Bodó* Ferenc v. mérnök ügyében hozott harmadfokú véghatározatot. Ezzel a gyűlés véget ért.

Nyilvános elszámolás. Felkértünk a következő sorok közlésére: 1910. augusztus hó 11 óta a felsőőrfalvi tüzkárosultak felségélyezésének céljaira a következő adományok érkeztek hozzám.

I. Fejérvári Jenő Beszterczenaszod vármegye főispánja által megindított gyűjtés újabb eredménye: a beszterczi főszolgabíró újabb gyűjtése	20 K — f.
II. Somogyi István Nagyküküllő vármegye főispánjának gyűjtése	190 K 17 f.
III. Wieland Arthur Szepes vármegye főispánja által megindított gyűjtés eredménye	239 K 38 f.
Adományok összege:	449 K 55 f.
Ehhez jön az Udvarhelymegyei takarékpénztár által adott kamat	1 K 98 f.
tehát a gyűjtés összege	451 K 53 f.
melyből az Udvarhelyi Híradó kiadóhivatalának a köszönő és nyugtázó lap-számokért kifizetett	10 K 20 f.
s így marad:	441 K 33 f.

Ezen összeg mai napon megfelelő rendelkezésekkel, további eljárás végett Szabó Gábor főszolgabíró kezére kiadott.

Fogadják a nemeslelkű adakozók és a gyűjtésben tevékenyen közreműködők leghálásá b b köszönetünket.

Székelyudvarhely, 1910. december 31-én.

Gróf *Haller*, főispán.

Jegyzői közgyűlés. A jegyző egyesület január hó 5-ik napján d. e. 8 órakor Székelyudvarhelyen, a vármegyeház kitermében *Gálffy* István elnöklétével közgyűlést tart. Tárty: 1. Elnöki megnyit. 2. Egyleti szabályzat módosítvány tárgyalása. 3. 1910. évi zárszámadás felülvizsgálása. 4. Tisztújító közgyűlés határnapja kitűzése. 5. Indítványok.

A Szt. Ferenczrendi szerzetesek vezetése alatt álló elemi népiszkola növendékei, mint jeleztük, f. hó 8-ikán, a szegény gyermekek felségélyezésére színelőadást rendeznek. Ez érdekesnek ígérkező estély próbái javában folynak, s közönségünk bizonyára tömeges pártfogásával fogja honorálni a szerzetes atyák és növendékeik fáradozását.

Karácsonyfa ünnepély. A Jótékony Nőgyűlés karácsony első napján délután tartotta meg karácsonyfa ünnepélyét szép számú közönség részvételével. Barátságos meleg szobában, csillogó fényben, ragyogó szépen megrakott karácsonyfa tövében kedves szavakkal magyarázta *Mikes* János gróf főesperesleányos, az elemi iskolák tantestületei által kiválasztott, mintegy 70 szegény gyermeknek a szeretet ünnepének jelentőségét, mely létrehozta azt a sok jó meleg ruhát és csillogó szép dolgot az ő részükre. Ezután *Amberboy* Aranka egy alkalmi költeményt szavalt el ügyesen, majd pedig *Gyerkés* Mihály áll. el. iskolai igazgató köszöntö meg a szegény gyermekek nevében a Nőgyűlést szíves fáradozását, mellyel a város szegényeinek kenyeret, meleg ruhát teremt. Ezután a jelenlevő hölgyek negyven teljesen új, egész rend öltönyt, számos csizmát, sapkát osztottak ki, s ennek végeztével a tenger sok csillogó csecsebecs, czukorka, apróság került szétosztásra. A diszes megrakott karácsonyfa csakhamar üres lett, azonban az ember szeretet a sok szegény gyermek boldogságtól ragyogó arcza láttára, megagadagva távozhatott.

Nőgyűlési állóestély. A Jótékony Nőgyűlés ez évben első állóestélyét f. hó 11-ikén tartja meg. Ez estélyt *Szabó* Andrásné és *Bartha* Iluska rendezik, kik érdekes programot hoztak össze.

Egy befejezett fegyelmi ügy. Mint jelentettük, a kultuszminiszter fegyelmi eljárását indított *Szabó* Dezso főreáliskolai tanár ellen, mert a tanárkongresszust megelőzően társaihoz intézett felhívásában a többi közt ezt mondotta: „éhes gyomorral nem lehet a Himnuszot énekelni.” A miniszter *Szabó* Dezsó állásától felfüggesztette és illetményeit egyharmadára redukálta. A fegyelmi vizsgálatnál *Gothard* Zeigmond dr. miniszteri tikkárt és *Kuncs* Elek kolozvári tankerületi főigazgatót bízta meg, a kik, mint kerülő uton értesülünk, a mult hétfőn jöttek Székelyudvarhelyre. A miniszter kiküldöttét *Solymossy* igazgató a maga és a tanári kar nevében arról biztosította, hogy *Szabó* Dezsó tanárt inkriminált mondaszában sem anarkisztikus szándék, sem pedig a fölöttes hatóság ellen való engedetlenség, vagy más hasonló tendencia nem vezérelte. A vizsgálatbiztosok szívesen tudomásul vették az igazgató szavait és kijelentették, hogy ismervén a miniszter intenczióját és a tanárság iránt való rokonszívését, a tanári kar kijelentése alapján a fegyelmi vizsgálatot nem folytatják, illetőleg megszüntetik és erről a miniszternek jelentést tesznek. Ezzel az ügy mindnyájunk kívánságához képest kedvező befejezést nyert.

B. u. é. k. megváltás. Lapunk szerkesztőségéhez Gróf *Haller* János főispán úr 40 koronát, Dr. *Válentsik* Ferencz képviselő és Dr. *Szöllösi* Ödön urak 10—10 koronát, *Ugron* János, Dr. *Solymossy* Lajos kir. igazgató, Dr. *Vass* Lajos és *Györffy* Titusz urak, Özv. *Bagó* Gyuláné öngsa 5—5 koronát, Dr. *Egyed* Balázs úr 4 koronát, *Szabó* András úr 3 koronát, *Kovács* Dániel és *Dollny* Róbert urak 2—2 koronát küldött be b. u. é. k. megváltás czimén. Jelenlegi gyűjtésünk 96 kor., melyhez hozzáadva a már kimutatott 5 koronát, összes gyűjtésünk 101 koronát tesz ki. Az adományokat szegény iskolás gyermekek javára fordítjuk.

Iskolavizsgálat. Mint lapunkkal közlik, *Chalupka* Rezsó, vármegyénk kir. s. tanfelügyelője, december hó folyamán meglátogatta és hivatalosan megvizsgálta a parajdi, alsóőrfalvi, felsőőrfalvi, siklódi, etédi, körispatak, bözödujfalvi és bözödi állami, korondi és korondpálpataki községi, a korondi, atybai, etédi és bözödujfalvi róm. kath., a küsmódi és szolokmai reform. elemi iskolákat, továbbá a parajdi és az etédi állami kisdedóvodákat és a siklódi áll. elemi iskolával kapcsolatos ifjúsági egyesületet.

Kinevezés. A földmivelségi miniszter *Demeter* Zoltán okleveles gazdát, Dr. *Demeter* Lőrincz ny. főszolgabíró tehetséges fiát, a mozohelyesi állami ménésbirtokra gazda-gyakornokká kinevezte.

A Kossuth Lajos asztaltársaság december 25-én tartotta meg karácsonyfa ünnepélyét a melyen 17 szegény gyermeket látott el téli ruházattal. Az asztal társaság fillérenként gyűjtötte össze az összeget, melynek eredménye 17 szegény gyermek felruházása volt. Szép karácsonyfa állott a Barkóczy féle vendéglőben telve gyermekeknek kedves csomagokkal, hogy ez által is örömet szerzenek nekik. Gróf *Mikes* János szép beszéd után Dr. *Válentsik* Ferenczné szétosztotta az ajándékokat. Igazán lélekemelő volt látni a gyerekeket, hogy milyen örömet szerzett a karácsonyfa és az ajándék. A kiosztás után az össze gyűlt diszes vacsoratársaság vacsorához ült s a késő hajnali óráig maradt együtt. Dr. *Válentsik* Ferenczné által ajándékozott női kézi táskákat kisorsolták vacsora alatt s ezzel megvetették alapját a jövő évi karácsonyfa ünnepélyének. Adjon az Isten sok jó szívű embert, hiszen oly sok a szegény.

A haltenyésztés érdekében.

— A földmivelségi miniszter leirata. —

Udvarhelyvármegye közönségéhez *Serényi* gróf földmivelségi miniszter a következő rendkívül fontos leiratot intézte:

Az élelmiszerek drágasága miatt általánosan érzett nehéz megélhetési viszonyok között a közérdeklődés mind élelnebben fordul a halak és a halászat felé. Előbbiekben keresve azt a czikket, mely a többi élelmiszer között leginkább lenne hivatva a fogyasztásra szánt húsfeleket helyettesíteni. Kétségtelen, hogy a hal, mint egészséges, jótékony, általánosan kedvelt, minden más busnál olcsóbban termelhető anyag, nagyban alkalmas erre a célra, ha a piacok igényeit bőven fedező mennyiségben áll rendelkezésre. Amde az éppen a baj, hogy a mai aránylag szűke fogyasztás mellett jelentkező szükségletünket sem bírjuk saját termelésünkből kielégíteni, hanem a mutatkozó hiányt, a külföldről behozott gyakran nagyon is

silány áruval kell pótolni.

Eme tényekben a termelőre nézve rejő tanulságok felhasználásával, előrelátó mezőgazdák már régebben felkarolták ezen termelési ágat, s ennek folytán az ma már nálunk is teljesen meghonosodottnak tekinthető. Az ország számos pontján, lényegesen elütr viszonyok között üzött halgazdaságok tényleges eredményeiből határozottan megállapítható, hogy a rendszeres haltermelés sikeres folytatásához megkívánható természetszabta előfeltételeknek teljes mértékben birtokában vagyunk a ebből folyólag ezen gazdasági ág jövedelmezősége nem áll mögötte a mezőgazdasággal kapcsolatos egyéb állattenyésztési ágaknak. Sőt, ha a halgazdaság igénytelenségét és megfelelő viszonyok között könnyű alkalmazhatóságát és azt a körülményt is tekintjük, mely szerint általa olyan területek válhatnak hasznosíthatóvá, a melyek egyéb gazdasági célra alkalmatlanok, a többi állattenyésztési ággal szemben még lényeges előnyöket is biztosít.

Nevezetesen a halgazdaság üzeme csak kevés emberi munkát igényel. E mellett a munka java része kora tavaszra és késő őszre esik, azaz arra az időszakra, a mikor a mezőgazda teendői még meg sem indultak, illetőleg már befejeződtek. Ez okon a halgazdaság üzeme könnyen beilleszthető a mezőgazdaság keretébe és pedig ugy a nagy-, mint a kisgazdaságokba. Még nagyobb előny rejlik pedig abban, hogy nemcsak meglevő vizekben, mint tavakban, holtágakban, mocsarakban stb. hanem bármely más víz alá borítható területen is üzhető. Ebben a vonatkozásban egyenesen eszöktet nyujt a mezőgazdának meglevő természetes vagy mesterséges víztartók kihasználásán felül olyan vizezei és emiatt csekély vagy semmi értékű legelő, rétek, nemkülönben tőzegek avagy szikes stb. laposoknak rendszeres termelés útján való értékesítésére, a melyek gazdaságilag részben vagy egészen meddőek, feltéve természetesen, hogy az illető területeket víz alá borítani sikerül. Mint ugyancsak gyakorlati példák sokszorosan igazolják, ilyen értelemben a halgazdaság valóságos talajjavítás s zamba megy.

Támaszkodva a haltermelésnek a fentiekben érintett fontos és közérdekű hivatására, idő és alkalmosszerűen látom a gazdaközönség figyelmét erre a termelési ágra különösen is felhívni. A midőn pedig annak felkarolását a magam részéről a legmelegebben ajánlom mindazoknak, a kik erre alkalmas terület felett rendelkeznek, egyuttal megemlítem azt is, hogy az érintett közérdekű czélok szolgálataban, a halgazdaságok létesülését, a rendelkezésemre álló eszközökben mérten, anyagi támogatással is előmozdítani óhajtom.

A segélyezést részben a beruházások költségének bizonyos hányadrészben való megtérítésével, részben pedig a népesítéshez kívánható halanyag 50—100%-nak több éven át díjtalanul leendő átengedésével tervezem.

Mint hogy azonban csak a célra szükséges nagyobb hitelről, hogy magamat ennek mértéke felől tájékoztathassam, felkérem Czimet, hogy a fentiekről a vármegye (város) gazdaközönségét a legkitérjedtebb módon tájékoztatni sziveskedjék, megjegyezvén egyidejűleg, hogy a kik a szóban forgó termeléssel foglalkozni akarnak, azok részére szakközegem: az országos halászati felügyelőség, teljesen díjtalanul készít tervet és ad szak-szerű utmutatást minden felmerülő kérdésben.

Az ebbeli igények, a jelenlegi helyzet részletes körülírásával, valamint az óhajtott segélyezés mértékének felmérésével szabályszerű folyamodványba foglalva mentől előbb elém terjesztendő.

A parajdi Gazdakör m. hó 26-án tartott műkedvelői előadással fényes tanujelét adta életképességének. A sikerült műkedvelői színelőadást akkora közönség látogatta, hogy tulzsufoltság miatt a jegykiadást meg kellett szüntetni. — Egyébként az egész est sikerét, a harmonikus és egyszerű falusi emberek szokatlan hozzáértéssel tartott előadást főleg *Kakucs* György áll. tanító buzgólkodásának lehet köszönni, ki évek óta mindig nagy sikert mutat fel a nép helyes nevelése és vezetése körül. A Népotthonnak kb. 70—80 kor. tisztajövedelmet hozott az estély.

Állati betegségek. Ragadó száj és körmfájás megezünt Felsőrákos, Bibarczfalva, Olasztelek és Homoróddaróc községekben. — Sertésvész megezünt Felsőrákos és Bibarczfalva községekben.

x Milyen tisztelt vendégeimnek boldog újévet kívánok. *Szabó* Ödön fodrász.

x Pesti Hírlap. Az évforduló alkalmából felhívjuk a magyar olvasóközönség figyelmét a legelterjedtebb napilapra, a Pesti Hírlapra; melynek fő erőssége, hogy pártokon kívül és felül állván, szigorú ellenőrzést és igazságos kritikát gyakorolhat mindennel és mindenkivel szemben. Ennek köszönheti a magyar sajtóban pártatlanul álló nagy népszerűségét. Valamint annak a körülménynek, hogy a legjobb és legbővebb tartalmat nyújtja olvasóinak (hasonló ár mellett hasonlíthatatlanul nagyobb terjedelemben jelenik meg, mint a többi napilapok) és még külön kedvezményekkel is

szolgálat olvasóinak : naptárral és divattal. Aki most egyezre negyedévre fizet elő (január—márczius), az ingyen kapja a *Pesti Hírlap 1911-re szóló nagy képes naptárát*, mely gazdag szépirodalmi és közhasznú, ismeretterjesztő tartalommal jelent meg s az év eseményeit feltüntetve, 40 oldalra terjedő pompás képeket is foglal magában. A *Pesti Hírlap* munkatársai sorába számíthatja napjaink legjelesebb és legkedveltebb íróit, kik közül legyen elég kiemelünk Abonyi Árpád, Eötvös Károly, Gárdonyi Géza, Heltai Jenő, Molnár Ferencz, Mutai Károly, Lux Terka, Porzsoló Kálmán, Szabóné-Nogáll Janka, Szász Zoltán, Szamaházy István, Szini Gyula, Tomörkény István, Váradai Antal, gróf Vay Sándor, stb. neveit. Kivülök a naptárba írt még Bródy Sándor, Krudy Gyula, Garády Viktor, Alba Nevia, Bodor Malvin, Ráskai Ferencz, Kanizsai Ferenc, Pakots József, Lampert Gáza, Balla Ignác, Zsoldos László stb. S ez a gazdag tartalom és egész évig hasznos forgatható könyvet minden új előfizető díjazatlanul és bérmentve kapta meg, ha legalább negyedévre fizet elő. A *Pesti Hírlap* minden vasárnap 80—90—100 oldal terjedelemben jelenik meg s az ára mégis csak 10 fillér ezen a napon is. A lap előfizetői féláron rendelhetik meg a *Divat Szalon* című, kitűnően szerkesztett, igen praktikus divatlapot, melynek szerkesztője *Szabóné-Nogáll Janka*, a jeles író. A *Pesti Hírlap* előfizetési ára egy óra 2 kor. 40 fillér, két óra 4 kor. 80 fillér, negyedévre (jan.—márcz.) az ajándék-naptárral együtt 7 korona. A *Divat-Szalon*al együtt negyedévre 9 korona. A *Pesti Hírlap* kiadóhivatala, hova az előfizetéseket legzélszerűbb postautalványon küldeni, Budapest, Váci-körút 78.

A Székely-féle javaslat és a jogi vizsgák. Minthogy a Székely-féle javaslatból par hónap múlva törvény lesz, mindazok, a kik a törvény életbeléptéig doktorátust nem szereznek, csak két évvel később lehetnek önálló ügyvédek. A kik azt akarják, hogy az új törvény rájuk ki ne hasson és így két évet nyerjenek, forduljanak a Dr. Dobó jogi szemináriumhoz (Kolozsár, Bolyai-u. 3.) melynek segítségével hat hét alatt letelhetnek egy szigorlatot. Ez annál is inkább tanácsos, mert a beállott egyetemi rendszerváltozások következtében a szigorlatok anyaga aránytalanul megnagyobbodott. Az intézet kikölcsozni tanulókat helyettesítő, az ősz-ezen szigorlati kérdéseket felölőlel jegyzeteit, melyekből otthon előkészült jelölteket rövid rekapituláló kurzus során készíti elő. A „Jogi vizsgák letétele” cz. most megjelent könyvet díjmentesen megkűdi.

A „Vasárnapi Ujság” újévi száma egész halom érdekes képet közöl a hét aktualitásairól, Cserna Károly alkalmi rajza, a Petőfi Társaság új tagjai, az elhunyt István Vilmos szombathelyi püspök, Metianu János v. b. t. t. metropolita, Halász Sándor a kitüntetett postatakarékpénztári igazgató, gróf Szécsen Miklós párisi nagykövet arcképei, képek József főherczeg kisjendő vadászatairól, a Vörösmarty-utcai skóla, Lehári Hercegaszonyának operai előadása, Ujházy Ede ünneplése, krimi képek, stb. adják a képek tárgyait. Az olvasni valók közt most kezdődik Rakosi Viktor pompás új regénye és Marcelle Tinayre, a világhírű francia író regénye. Versekot Lévy József, Mezey Sándor, Czobol Minka, novellát Sebők Zsigmond írták, Ujházyról cikket Szini Gyula. Egyéb közlemények: Horváth Janka emlékezése a magyar garibaldiaktól, cikket Pepita Oliváról, a híres táncosnőről, tárczacikk a hétről s a rendezési rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. — A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika”-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV. kerület, Egyetem utca 4. szám). Ugyanítt megrendelhető a „Képes Néplap” a legolcsóbb újág a magyar nép számára, felévre két korona 40 fillér.

IRODALOM.

Egy óra Tisza István redakciójában.

Nem érdektelen kép az, amikor egy államférfi, akit egyformán becsülnék rajongó hívei és ádáz ellenfelei, maórl holnapra ujságíróvá válik. Mi több: ujságszerkesztővé.

Tisza István beletanult egy-kettőre ebbe is. Pedig mi más, ha ő válik publicistává, mint ha a saját névtelen hívei végzik ugyanazt a munkát. Tisza oly exponált egyéniség, hogy minden sora, minden mondata dupla beszámítás alá esik. Barátai is, ellenfelei is kettőzött figyelemmel boncolják minden kijelentését. Jaj neki, ha a munka gyors futamában övét egy jelzőt, melléje vág egy kifejezésnek... Hány rést nyitna ezzel a félremagyarázásoknak, a támadásoknak!

Mikor Tisza, a Magyar Figyelő-nek fő-fő szerkesztője, saját alá rendezi mondanivalóját, nem tollhoz nyúl, mint kollégái. Az ő tolla a gyoreirő. Fel a alá sőtálva mondja tollba a Magyar Figyelő cikkeit. Egy sereg adat, amelyekkel vasszorgalommal gyűjtött, megadja a cikkek realle alapját. S ezeket az épületekvetek fölélpti tiszta és világos logikájával,

s körülfontja a szónoki művészetének virágaival. Néhány séta a szoba szőnyegén s egymásután bontakoznak ki a cikkek magas szépségei. A gyoreirő meglepetten néz föl rá olykor-olykor: az ő mechanikus munkáját is megállítja egy percze e különleges tehetség ereje.

De ezzel Tisza, az új Magyar Figyelő új főszerkesztője, még nem fejezte be egy-egy szám munkáját. Hisz mily szép volna, ha ezzel már meg is volna a lap! Most következik azonban a szerkesztő-munka kevésbé élvezetes része. Hozzák a nyomdából a cikkek kefelevonatait. Elsőrangú magyar publicisták, tudósok műveit. Tisza ázzal a szeretettel veszi kezébe a bosszu korrekture-iveket, amelyet minden igazi talantum iránt érez, Csak hogy az ő új feladata magasabbrangú: nemcsak elsőrangú cikkeket akar a Magyar Figyelő számára, hanem első sorban azt kívánja, hogy a lap minden közleménye annak a nagy alapgondolatnak legyen fényes kisugárzása, amelylyel a Magyar Figyelő a mi kultúránkat szolgálja akarja. Egy nagy veszedelmet vaskézzel hárít el a laptól Tisza: azt, hogy *semmi pártpolitika oda be ne fészkelje magát*. Hisz az új szerkesztőnek a czélja az *egész magyar értelmiség tömörítése*. Mily kicsiny dolog volna ehhez képest politikailag taktizálni vagy pártcélokat követni. Tisza magasabbrendű szolgálatot tűzött a Magyar Figyelő elé: minden igaz magyar ember legyen ez a lap, s minden igaz magyar ember, tartozzék bármily politikai párthoz: megnyugvással, sőt reménnyel és bizalommal irhassa alá mindazt, amit a lap a nyilvánosság elé visz. Nehéz program, mert kulturaprogram.

Természetes, hogy a sokféle munkában hű támasza, munkájának megosztója nem kisebb ember, mint Herczeg Ferencz. Ő maga is elsőrangú képviselője a mi hazai kultúrának. Vezér és napszámos egy személyben.

Ilyenek a vezérek. Most következnek a redakció: munkatársak serege. De már az addig vázolt kép is oléggy bemutatja a metódust, ahogy a Magyar Figyelő készül.

Készül és ivoit ezerszámra ontja a gép. A Magyar Figyelő első számai holnap mennek szerte az országba és bizonyára kedvező fogadtatásra találnak.

IPAR ÉS KÖZGAZDASÁG.

Iparkamarai közgyűlés.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara december 23-án tartotta 1910-ben utolsó teljes ülését. Napirend előtt felolvasták Petri Zsigmond levelét, melyben változott körülményeinél fogva a kamaránál viselt elnöki tisztéről és beltagságáról lemond. A közgyűlés sajnálatl vette tudomásul e lemondást, az elnökséget megbizták, hogy az elnöki szék betöltése iránt intézkedjék.

A szeszes italokat tartalmazó palackok kötelező megjelölése tárgyában a keresk. kormány által egybehívott szakértekezletre Bürger Albert alelnök küldetett ki. Hasonlóképpen a só-termelés megalóztatása ügyében alakítandó szaktanácsba is. Tudomásul vétetett, hogy a keresk. m. kir. miniszter 6 székelyföldi alkalmi szövetkezetnek 5052 pár katonalábbelit adott munkába.

A keresk. miniszter azon kérésére miszerint igaz-e, hogy a székelyföldi munkások 99%-a külföldi? — válaszulva előterjesztést tett a teljes ülés egy székely munkásközvetítő felállítására iránt. Közönettel fogadtatott, hogy a keresk. miniszter Mátyás Lajos Párisban dolgozó asztalos segédnek 400 korona ösztöndíjat adományozott. A váltófog nemzetközi egyesítése tárgyában szerkesztett tervezetre véleményét a keresk. kormányhoz terjeszti; a keresk. miniszter leirta kapcsán elhatározta, hogy a turógyárosokat alkalmas módon figyelmezteti, hogy a kevert turók szabályszerű jelzéséhez saját érdekükben, de a kivitelű cikket képező (iptói, székely stb.) turók érdekében is ragaszkodjanak. A munkás választmányok ügyében egy határozott, hogy olébb a kamarai titkárok értekezletén tárgyalassék. Tudomásul vétetett, hogy a keresk. miniszter a kamara 1911. évi költségvetését jóváhagyta. Az Ipari tovább képző tanfolyamok fenntartása ügyében a kereskedelmi miniszterhez felterjesztést intéz. A földgáznak Marosvásárhelyre leendő bevezetése tárgyában a Magyar Gyár-iparosok Országos Szövetsége által tett intézkedést tudomásul vette, a vállalkozást melegen üdvözli és a vállalkozás hathatós támogatását kilátásba helyezi. A

mezőgazdasági termények és termékek és cikkek tárgyalására Bürger alelnök vezetése alatt egy bizottságot küldött ki. Előterjesztését ezen bizottság véleménye alapján terjeszti a földmívelésügyi kormány elé.

Drágaság és állattenyésztés.

Rövid idő alatt nagyot fordult a világ sora. Nemrégiben még az volt a főgondja a magyar közgazdasági politika intézőinek, hogy micsoda jó külföldi piacokra segítsék a magyar nyerstermelés fölöslegeit. Most a belső szükséglet ellátása adja a legnagyobb gondot. A többet termelés jelszavát ma az általános drágulás, az élelmi szereknek az egész világ piacain megelénkült kereslete, meguövededett szükséglete realle és olyan czállá teszi, melynek minden megközelítése bő hasznot ígér. A piaci viszonyoknak az a fordulata egészen más jelentőséget ad a kormány termelést fejlesztő akciójának is, mint eddig volt, a mikor az értékesítés bizonytalansága nem nagyon mozditotta elő a termelés gyarapítására szolgáló befektetési költséget és munkát.

Ugy a parlamenti nyilatkozataiból, mint a költségvetési indoklásból azt látjuk, hogy a földmívelésügyi miniszter, Serényi Béla gróf a legnagyobb erélylyel vetette magát állattenyésztésünk fellendítésére. Bizonyos, hogy egyik termelési ágának sincsen olyan nagy befolyása a többi egyetemes fölrendítésére, mint éppen az állattenyésztésnek. Hiszen a több állat a mezőgazdasági termelés egyik főszeközét, a trágyát is gyarapítja, növeli az újabb befektetésekre alkalmas tiszta jövedelmet s olyan új kereteket ad a gazdálkodásnak a legkisebb birtoktól a legnagyobbig, melyek minden irányban haladást idéznek elő. Az állattenyésztés fölrendülése tehát gyarapítani fogja a mezőgazdasági termelés minden ágát, több élelmiszer fog kerülni a városi piacokra s ez költségtelenül leggyökeirebb orvoslása a drágaságnak.

A jövő évi földmívelésügyi költségvetés mindenekelőtt négy és félmillióra emeli a tenyészállatok állami közvetítésére szánt évi hitelt. Ez az őszszeg lehetővé teszi, hogy a közlegek és kisbirtokosságok, anyagi viszonyaikhoz képest egészen 20%-ig menő árkedvezményrel szerezhessék be apaállataikat. A földmívelésügyi miniszter ezt a kedvezményes közvetítést kivételesen és a mostani viszonyokra való tekintettel az ayaállatokra is kiterjesztette. Támogatja a tenyészanyagot beszerző gazdaközönéget a beszerzési, szállítási és egy évi állatbiztosítási költségek fedezésével is. Ha valahol a gazdák, például a gazdasági egyesületek útján összeállanak és kölcsön pénzen vásárolnak a gazdasági felügyelőségek közbenjöttével tenyészállatokat, a miniszter három éven keresztül a fizetendő kamatnak félig terjedő fizetést vállalja. Hogy pedig a mindezekkel járó nagy munka sikerrel legyen elvégezhető a kellő gyorsasággal is, a gazdasági felügyelői kart jelentékenyen megszaporította.

Tetemes emelkedést látunk a legelőszerzés és javítás támogatására szánt évi költségvetési hitelben is, melynek összege most már 500,000 koronát fog tenni. Minden gyakorlati észjárásu ember elismeri, hogy az állattenyésztés és takarmányozás javítására a legelők szaporításának és rendbehozatalának igen nagy befolyása van. A földmívelésügyi miniszternek nemcsak arra van gondja, hogy az állatállományt felszaporítani segítse, hanem arra is, hogy a szaporodó állatok nevelése és táplálása is megfelelően javuljon.

Végül még egy igen fontos akcióját kell kiemelünk a földmívelésügyi miniszternek, melyet a jövő évi költségvetés kapcsán jelentett be a törvényhozásnak. Ez a városok élelmezési piacainak helyes berendezése és fejlesztése. Mindenki tudja, hogy nagyon szükséges a városi piacokon a fogyasztásra szánt vágómarha külön elhelyezése és olyan városi raktárak létesítése, melyekbe a vidéki termelő drága helypénzek nélkül hozhat, vagy küldhet élelmezéret, a hol a fogyasztó a termelővel közvetlenül érintkezik és a hol az élelmezéretnek nincsenek kitéve a rögtöni romlás árnyalomó hatásának. Ez intézmények támogatására az új költségvetés 400,000 koronát szán.

Föltétlenül szükséges azonban, hogy az érdekelt termelő és városi fogyasztó közönéget ne csak ismerje, de ki is használja a földmívelésügyi kormány által nyújtott támogatást és eszközöket. A most uralkodó piaci drágaság nemcsak közgazdasági, de közegészségügyi és szociális baj is. A földmívelésügyi miniszter a maga munkakörében gyors elhatározással és erélyesen fogott hozzá a baj elhárításához. Rajtnak a termelő és fogyasztó közönéget is mulik, hogy e

evékenységet a magánvállalkozás föllendülése és a városi jellegű helyeken a mondott irányú intézmények kezdeményezése által mentől gyorsabban sikerhez juttassuk.

Károlyi Mihály gróf a gazdákhöz.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület hivatalos lapja a héten megjelent számában közli Károlyi Mihály grófnak, az Országos elnökének a gazdaságtársadalomhoz intézett karácsonyi szövegét. A Szózat visszapillantást vet az elmúlt esztendő történetére, s hibáztatja külügyi politikánknak azt a törekvését, mely mezőgazdasági engedmények árán akar a Balkán-államokban politikai sikereket elérni. Ehhez a törekvéshez a drágaság enyhítésének jelszava alatt nagy hévvel csatlakoztak mindazok, a kik érvényesülésük feltételeit a gazdaságtársadalom letörésében keresik. Ismerteti a gazdaságtársadalomnak a polgári perrendtartás és a földgáz- és ásványolaj-javaslatok előterjesztése alkalmából kifejtett akcióját majd így folytatja:

Bennünket, kiket a kötelesség a gazdaságtársadalmi törekvések élére állított, nem riaszthatott vissza a mesterségesen kielezett hangulat attól, hogy a mezőgazdaság jogosult érdekeit teljes odaadással és következetességgel képviseljük. Az elért eredmények viszont igazolják, hogy az ellenállás hevében sem felejtkezünk meg az önmérséklet ama mértékének alkalmazásáról, mellyel más jogosult törekvéseknek és a gazdasági béke érdekében tartozunk. Részemről nem félek a harcot, de nem is keresem azt. Nem sorozom az agrárpolitika czéljai közé az osztályérdek örökös szembeállítását és az osztó igazság kérdésének előtérbe helyezését; ezekkel a kérdésekkel való foglalkozást csak a külső kényszer parancsolhatja ránk. Tökéletesen osztom Serényi Béla gróf földművelésügyi miniszter urnak azt a törekvését, hogy többet termeljünk. Azonban, hogy ezt a jelszót gyakorlati értékre váltsassuk, keresnünk kell azokat a módokat és eszközöket, a melyek alkalmazásával mezőgazdaságunk a fokozódó szükségleteket minden irányban kielégítheti. A tömegtermelés helyes irányításának, fokozásának és elhelyezésének legfontosabb előfeltételeit azonban csak a mezőgazdasági érdekvédelem szervezésében, a gazdasági szakértelmek különösen az alsó vonalon való fejlesztésében és gazdaságtársadalmi szervezeteink, főleg a szövetségi intézmények kiépítésében találhatjuk meg. És csak sajnálatomnak adhatok kifejezést a miatt, hogy ugy az érdekvédelem rendezéséről, mint a gazdasági népiskolákról szóló törvényjavaslat ez évben nem került napirendre.

Kiadja: Becsek D Fia könyvnyomdája.

Erdélyi bortermények közvetítési helye.

Nagyküküllővármegye szállészeti bizottsága közvetíti ingyenesen valódi és hamisítatlan erdélyi boroknak vételét és eladását. Felvilágosítást szívesen ad mindenkor a borok készletéről, mennyiségéről és áráról stb. Kívánatra mintabor is küldetik. — Megrendelések, átiratok a Nagyküküllővármegye szállészeti bizottságához intézendők.

Medgyes, 1910. november 16.
N.-Küküllő vm. szállészeti bizottsága.

Akinek

jó szép olcsó BUTOR

kell, az forduljon bizalommal

Székely és Réti

butorgyárosokhoz

Marosvásárhely, (Széchenyi-tér 41. szám)

Meghívásra bemutatjuk gazdag mintagyűjteményünket vidéken is

Erdély bármely részébe külön megállapodás szerint bérmentve szállítunk.

Menyasszonyi kelengyék óriási választékban.

Karácsonyi és ujévi ajándékok és gyermekjátékok kiállítása.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű közönséget, hogy **Kossuth-utca 16. sz. a.** (a nagytözsdevel szembe)

gyermekjátékok és alkalmi ajándék tárgyakban nagyra tart

rendeztem be. Együttal tisztelettel tudatom, hogy első helyeken történt bevásárlásaim folytán azon kedvező helyzetben vagyok, hogy a versenyt bármelyik nagy áruházal fölveszem. — Ugyazintén tudatom, hogy **Kossuth-utcai főüzletemben** mindennemű tárgyak, tekintettel raktáram teljességére, **melvén leszállított áron nagy karácsonyi occasio vásárt** rendezek. Amidőn erről a n. é. közönséget tisztelettel értesítem, vásárlási kötelességem nélkül meggyőződőni sziveskedjék. — Maradtam kiváló tisztelettel

DRAGOMÁN S. J.
Ifj. Drago mn Do mokos.

EREDETI SINGER családi varrógépek

aleghasznosabb karácsonyi ajándékok.

Üzleteink az „S” címerrel felismerhetők.
Singer Co. varrógép részv.-társ.
Képvisele: GOLDSTEIN S. Betlen-u. 13. szám.

Szabó és Társa

most: Budapest, V., Bathory-u. 22.,
előző: Gyár-utca.

Ajanlja úgy cséplési, mint malomüzemre, kitűnően alkalmas benzínlokomobiljait és cséplőkészleteit.

Teljes jótállás kifogástalan üzemért. Üzemzavarok kizárva. Bámulatos egyszerű szerkezet.

Rendkívül csekély benzinfogyasztás.
Olcsó árak részleffizetésre. Árjegyzék ingyen.

A levelezést kerjük nem a Gyár-utca, hanem V., BATHORY-UTCZA 22. címre.

Szabászati Varró iskola

Malom-utca 14.

Pálffy Zoltánné, — ki tanulmányait Kolozsvárt és Budapesten végezte — szabászati iskolájában tanít ruha és fehérnemű varrást; ugy a francia, mint az angol minta rajzolásban alapos oktatást nyújt. Továbbá jutányos árban készít minden nemű ruha varrást (legjobb divat szerint). Vidéki megrendeléseket is pontosan eszközöl. A közönség szives partfogását tisztelettel kéri.

THE CAMPBELL

legelőbb rangú angol motorgyár világhírű
benzínnyersolaj- **Motorjai és**
gáz- **Lokomobiljai**
szívógáz-
a legártósa: bak, legjobb és legegyszerűbb szerkezetek.

Legolcsóbb
Legbiztosabb
Zavartalan

Olcsó árak. Kedvező fizetési feltételek. Jótállás minden tekintetben. — Telefon 61-64.

Vezérképviselet:
Korányi Viktor BUDAPEST, VI., Liszt Ferenc-tér 9. szám.

Szám: 1205-1910.

Hirdetmény.

Nyikómalomfalva község képező kocsmaház 1 italmérési helyiség, 1 szoba, 1 kamra a községházánál 1911. évi január hó 9-én d. e. 9 órakor három évre haszonbérbe fog adni. Kikiáltási ár 300 kor., melynek 10%-a bannapénz képpen az árverés előtt lefizetendő. Az árverési feltételek a községi bírónál megtekinthetők.

Nyikómalomfalván, 1910. decz. 23.
Csomor Gábor, Székely Károly,
körjegyző. kbíró.

Csász. és kir. udvari szállítók

Erdély legnagyobb butorgyára
Mestitz Mihály és Fiai
Marosvásárhelyt és Kolozsvárt

Ajanlják kitűnő gyártmányu butorai-

kat, melyeket 42 év óta lenálta

gazdászokra berendezett butorgyárukban

állítanak elő. A butorokhoz csakis első

rendű anyag lesz felhasználva

Óriási választék! Olcsó árak!

Legmesszebbmenő jótállás!

Vidéken meghívásra személyesen

mutatjuk be rajzainkat és mintáinkat.

TÖRLEY

== TALISMAN ==
== CASINO RÉSERVÉ ==

CZELL FRIGYES és FIAI

bortermelők és bornagykereskedők

Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban.

— Hordókban és palackokban. —
Kitűnő saját termésű vörös borok.

Barcsay Károly női és férfidivat áruháza

Székelyudvarhelyt.

Nagy

November 20-án veszi kezdetét kizárólag csakis kiváló előrendű és nem e célra összevásárolt árut bocsátok a n. é. vevőközönség rendelkezésére .....
meglepő olcsó árakon.

Női angol és francia kosztüm gyapju ruhaszövetek a legújabb divatos színekben

bluz selymek I K. 10 fl.-tól, bluz flanellek, bársonyok I K. 50 fl. től minden színben. Selyem, taft és flanel bluzok mélyen leszállított árakon. A vászonárak nagybani

karácsonyi

áremelkedése dacára **2000** vég előnyös vételnél elértem azt, hogy I vég 23 mtes O-budai gyártmányu különlegességű vásznat, ami női, férfi ingekre és ágyneműekre

Igen alkalmas és kitűnő minőségű, 20 korona helyett csak **15 koronában** árultok mindaddig, a míg raktáram tart.

Nagyraktár: Moskovits Anatomiiai cipőkből (lőlerakal) férfi és női box és sevro, egységár: 10-13 és 17 korona

vásár

Ujdonság a Lecithin COGNAC

tápláló ereje folytán elsőrendű erősítő gyógycognac.

A Lecithin Cognac testileg viszsamaradt egyéneknek, úgy gyermekeknek mint felnőtteknek, de kivált lábadozókban levő gyengékedőknek csodálatos hatással bír, mert a hanyatló erő rövid használat után tökéletesen helyre áll, miért az orvosok nagyon ajánlják

Kizárólagos egyedüli elárúsító hely:
Gáspár és Pap kávé, fűszer, csemege és cognac üzletében
 Székelyudvarhelyt.
 Kossuth-utca.

Itt az ideje, ha még nem szerezte be özi cipőszükségletét, tekintse meg az

Orbán, Nagy és Tamás

cipőraktárát, ahol állandóan nagy raktár van mindenfajta

férfi, női és gyermekcipőkben

a legfinomabb kivitelben, sevro, boxbőrűből, amerikai, angol, francia és gavallér formákban. Minden fajta estély galanteira

női cipők a legdivatosabb formákban. Állandó nagyraktár a világbirod

Kobrák-cipőkből, ugyisintén Boston Ruber sárcipőkből nevez börtalpas, reggeli és házi cipők. Raktáron van mindenfajta gummisarok, lábvédők, cipőfüzők és cipőcsermek.

Ösze nem tévesztendő a kézi munka különféle olcsón hirdetett gyári áruval.

Karácsonyi és újévi ajándékok és fadiszek legolcsóbban Szentpétery Gergely

Uzletében szerezhetők be. ::

Az összes vevőkörének és jóakaróinak **boldog újévet kíván** Grébel László és neje, czukrász.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult háziázer, mely már sok év óta legjobb hedorzsólésnek bizonyult köszvénynek, oszúnál és meghűléseknek.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevasárlaskor óvatatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” redjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ara üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszer-tárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszer-tára az „Arany oroszlanhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Eladó ház. Kossuth-utca 86. szám alatt 4 szoba, konyha, külön mihely, kert, tagas udvar szabadkézből eladó. Értekezhetni: **BALÁZS KÁROLY** butorraktárában Batthyány-tér 12.

A Lédeczi Schenk Adolf cementgyára ajánlja legjobb minőségű és legmagasabb szilárdságu **Portland cementjét.** Gyári lerakat Székelyudvarhely és vidéke részére **Papp Zakor Endre** vaskereskedőnél Székelyudvarhely

PALMA

AVALODI KAUCSUKSAROK

A magyar királyi **államvasutak gépgyára** vezérigünyök. képviselete teljes jogu megbizással. **A legjobb cséplőgépek.**

Malomberendezések. Mindennemű motorok. *Ekek, boronák, répvágók, vetőgépek, szecskavágók, lókapák és mindenféle gazdasági eszközök.*

Ujdonság! Szab „RECORD II.” kombinált sorvetőgép. Sorba vet. Sorba trágyáz.

Számtalan elismerő levél a világ minden részéből.

52—1 Bizományos és kerületi képviselet: .....

Lányi József, Brassó. Iroda: Hosszu-utca 201. — Telefonszám 382. interurban Bizományi raktárak: Hosszu-utca 201. és Vasut-utca 25.

Gépjavitó műhely. — Vevőimnél előforduló javítások díjmentesek.

A sepsiszentgyörgyi mirmalmok liszt és terménybizományosa

Terményvásárlás nagyban és kicsinyben.

MASSEY-HARRIS CO R. T. (Északamerika)

Legnagyobb független és kartellen kívül álló arató és fűkaszázó gépgyár.

Szénagyűjtők, szénaforgatók 6 villával, istálló-trágyaszárító gépek, tárcsás boronák, rugós boronák, lókapák stb.

A világ legjobb gyártmányai. Pontos kiszolgálás. — Versenyárak. — Szolid kivitel. Legmesszebbmenő jótállás.

A „Company For. The Traffic Of English Engine Specialita” képviselet **gőz teherkocsikban.**

Mindennemű automobilon.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságu **PORTLANDCEMENTET** ajánl olcsó áron a **PORTLAND GEMENTGYÁR BRASSÓ** Itt helyben kapható **RÖSLER** és **GÁBOR** cégnél.